

Міністерство освіти і науки України  
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства  
імені Костянтина Немця

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

В.о. декана факультету геології,  
географії, рекреації і туризму



Катерина КРАВЧЕНКО

2025 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	<u>01 Освіта/ Педагогіка</u>
спеціальність	<u>014.07 Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>Середня освіта (Географія)</u>
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму  
27 серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Скриль І.А., к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

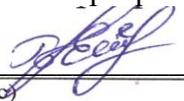
Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця  
Протокол від 27 серпня 2025 року № 11

Завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

  
(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»:

Гарант освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»:

  
(підпис) Катерина БОРИСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму  
Протокол від 27 серпня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

  
(підпис) Юлія ПРАСУЛ

## ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи економіки та фінансова грамотність» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів ОПП Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія).

### 1. Опис навчальної дисципліни

**1.1. Мета викладення навчальної дисципліни** – формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

**1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:**

- розкриття змісту економічних законів, які зумовлюють соціально-економічний розвиток суспільства;
- дослідження і вивчення механізму дії ринкової економіки;
- формування знань щодо найефективніших напрямів економічної діяльності в умовах обмежених ресурсів; дослідження шляхів побудови ефективної ринкової економіки в Україні,
- забезпечення зацікавленості студентів в активній навчальній та науково-дослідній роботі.

**1.3. Кількість кредитів – 4.**

**1.4. Загальна кількість годин – 120.**

<b>1.5. Характеристика навчальної дисципліни</b>	
нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	5, 6-й
Лекції	
36 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
36 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
48 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	

**1.6. Перелік компетентностей, що формуються даною дисципліною.**

Формування загальних та фахових компетентностей:

**ЗК1.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

**ЗК3.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

**ЗК7;** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

**ФК4.** Здатність формувати ключові і предметні компетентності учнів основної школи та реалізувати наскрізні змістові лінії засобами навчання;

**ФК6.** Здатність виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів та формування їхньої культури;

**ПК1.** Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства;

**ПК2.** Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному);

**ПК13.** Здатність застосовувати уміння роботи зі статистичними даними, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації, що відображає стан природних і суспільних територіальних систем,

### **1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

**РН14.** Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, природничих, суспільних і точних наук в обсязі, необхідному для засвоєння географічних дисциплін, предмет дослідження географії, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.

**РН15.** Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

**РН16.** Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

**РН19.** Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.

*У результаті вивчення навчальної дисципліни формується:*

**Знання:** основних економічних категорій та законів функціонування економіки; а також історичних передумов розвитку менеджменту; закономірностей функціонування соціально-економічних систем різних рівнів та сфер діяльності; показників розвитку національної економіки та економічної політики; принципів формування стратегій соціально-економічного розвитку, сутності методів соціально-економічного прогнозування в системі державного регулювання економіки; методів та управлінських рішень в менеджменті на мікро-, мезо- та макрорівні; теорій менеджменту, сучасних концепцій лідерства та підходів до управління промисловими підприємствами;

**Уміння:** оперувати основними економічними категоріями і поняттями; обчислювати основні показники розвитку національної економіки; аналізувати економічні процеси, що відбуваються в Україні та за кордоном; використовувати економічні знання для прийняття раціональних економічних рішень і здійснення майбутніх соціальних і професійних ролей; здійснювати пошук та аналіз необхідної інформації з різних джерел; аргументувати власну позицію в ході обговорення економічних проблем; аналізувати й структурувати проблеми організації (підприємства), формувати обґрунтовані рішення; здійснювати ефективний пошук нових ринкових можливостей.

### **1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни**

1. Науково-природнича картина світу;
2. Вступ до фаху;
3. Основи суспільної географії;
4. Географія населення та розселення.

## **2. Тематичний план навчальної дисципліни**

### ***Розділ 1. Основи економічної теорії.***

*Тема 1.* Економічна теорія як наука. Складові економічної теорії. Функції та методи дослідження.

Основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Предмет економічної теорії та еволюція у його визначенні різними школами. Класифікація методів пізнання економічних процесів і явищ. Економічні категорії, закони та принципи.

*Тема 2.* Основні економічні процеси і явища. Економічні потреби суспільства.

Мотиви економічної діяльності. Економічні потреби, їх сутність і класифікація. Економічний закон зростання потреб. Механізм формування потреб. Загальна корисність та гранична корисність. Економічні інтереси, сутність, функції.

*Тема 3.* Виробництво і його чинники. Основи суспільного виробництва, його сутність, структура та форми організації..

Економічний кругообіг. Фактори суспільного виробництва. Виробництво і потреби. НТП та НТР. Технологічні уклади.

*Тема 4.* Відносини власності в економічному житті суспільства.

Власність у системі виробничих відносин. Види та форми власності. Рівні власності. Історичний розвиток відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

*Тема 5.* Товарне виробництво: форми, новітні тенденції.

Натуральне виробництво і його особливості. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар і його властивості. Закон вартості і його роль у розвитку товарного виробництва.

*Тема 6.* Економічні системи: сутність, види, принципи формування. Моделі ринкової економіки. Принципи організації змішаної економіки.

Економічні системи: сутність, види, принципи формування. Економічна система як категорія економічної теорії. Основні типи економічних систем. Економічна роль держави в ринковій системі: сутність та чинники. Змішані системи. Емерджентні економіки.

### ***Розділ 2. Фінанси і підприємництво***

*Тема 7.* Ринок як форма організації суспільного виробництва. Суб'єкти ринкової економіки.

Поняття ринку. Конкуренція та інфраструктура ринку. Умови та причини виникнення ринку. Суб'єкти та функції ринку. Сутнісні характеристики та структура ринку. Основні закони ринкової економіки. Конкуренція як рушійна сила ринку. Функції та види конкуренції. Інфраструктура ринку. Складові ринкової інфраструктури.

*Тема 8.* Сутність, властивості та функції грошей.

Грошовий обіг і його закони. Грошова маса. Сучасні проблеми товарно-грошового обігу. Криптовалюти та їхній вплив на товарно-грошовий обіг.

*Тема 9.* Сутність підприємництва та його роль в економіці.

Поняття бізнесу та підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності. Види підприємництва. Основні форми підприємництва в Україні.

*Тема 10.* Держава і суспільство в національній економіці.

Держава в системі суспільного відтворення. Функція і принципи державного управління. Держава як організаційний стрижень господарського механізму національної економіки.

*Тема 11.* Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії та інші ринкові посередники.

*Тема 12.* Соціальні проблеми ринкової економіки та соціальна політика держави. Якість життя та система соціального захисту.

*Тема 13.* Суспільний продукт і його форми. Розподіл національного доходу. Заробітна плата, її функції.

Прогнозування розвитку національної економіки. ВВП країни. Бюджетно-податкова політика: формування бюджету та податкова система. Державний бюджет: формування та структура. Грошово-кредитна політика держави. Державні стратегії економічного розвитку держави. Соціальна політика держави.

*Тема 14.* Глобальні проблеми людства та їхній вплив на розвиток національної економіки. Вплив російсько-української війни на стан економіки в Україні.

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Розділ 1. Основи економічної теорії</b>												
ТЕМА 1. Економічна теорія як наука. Складові економічної теорії. Функції та методи дослідження	10	4	4			2	8					8
ТЕМА 2. Основні економічні процеси і явища. Економічні потреби суспільства	10	2	4			4	11	1	2			8
ТЕМА 3. Виробництво і його чинники. Основи суспільного виробництва, його сутність, структура та форми організації.	10	2	4			4	9	1	-			8

ТЕМА 4. Відносини власності в економічному житті суспільства	8	2	2			4	10		2			8
ТЕМА 5. Товарне виробництво: форми, новітні тенденції.	8	2	2			4	10	2				8
ТЕМА 6. Економічні системи: сутність, види, принципи формування. Моделі ринкової економіки. Принципи організації змішаної економіки	12	2	6			4	8					8
<b>Разом за розділом 1</b>	<b>58</b>	<b>1 4</b>	<b>2 2</b>			<b>22</b>	<b>56</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>48</b>
<b>Розділ 2. Фінанси і підприємництво</b>												
ТЕМА 7. Ринок як форма організації суспільного виробництва. Суб'єкти ринкової економіки	12	4	4			4	9	1				8
ТЕМА 8. Сутність, властивості та функції грошей.	10	4	2			4	9	1				8
ТЕМА 9. Сутність підприємництва та його роль в економіці	4	2				2	8					8
ТЕМА 10. Держава і суспільство в національній економіці	6	2				4	6					6
ТЕМА 11 Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії та інші ринкові посередники.	8	2	2			4	8					8

ТЕМА 12 Соціальні проблеми ринкової економіки та соціальна політика держави. Якість життя та система соціального захисту.	4	2				2	9	1				8
ТЕМА 13. Суспільний продукт і його форми. Розподіл національного доходу. Заробітна плата, її функції. Аналіз змін ВВП України для оцінки загального стану економіки	14	4	6			4	9	1	2			6
ТЕМА 14. Глобальні проблеми людства та їхній вплив на розвиток національної економіки. Вплив російсько-української війни на стан економіки в Україні.	4	2				2	6					6
<b>Разом за розділом 2</b>	<b>62</b>	<b>22</b>	<b>14</b>			<b>26</b>	<b>64</b>	<b>4</b>	<b>2</b>			<b>58</b>
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>36</b>	<b>36</b>			<b>48</b>	<b>120</b>	<b>8</b>	<b>6</b>			<b>106</b>

#### 4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
Тема1.	Пр. 1. Вступ. Економічна теорія як наука.	2	
	Пр. 2. Складові економічної теорії. Функції та методи дослідження	2	

Тема 2.	Пр. 3. Основні економічні процеси і явища	2	2
	Пр. 4. Економічні потреби суспільства	2	
Тема 3	Пр. 5. Виробництво і його основні чинники	2	
	Пр.6.Суспільне виробництво, його сутність, структура та форми організації.	2	
Тема 4.	Пр.7. Відносини власності в економічному житті суспільства	2	2
Тема 5.	Пр. 8. Товарне виробництво: форми, новітні тенденції	2	
Тема 6.	Пр. 9. Економічні системи: сутність, види, принципи формування.	2	
	Пр. 10. Моделі ринкової економіки	2	
	Пр.11. Принципи організації змішаної економіки	2	
Тема 7.	Пр.12. Ринок як форма організації суспільного виробництва.	2	
	Пр. 13. Суб'єкти ринкової економіки	2	
Тема 8.	Пр. 14. Сутність, властивості та функції грошей	2	
Тема 11.	Пр. 15. Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії та інші ринкові посередники.	2	
Тема 13	Пр. 16. Суспільний продукт і його форми	2	
	Пр.17. Розподіл національного доходу. Заробітна плата, її функції	2	
	Пр. 18. Аналіз змін ВВП України для оцінки загального стану економіки	2	2
	<b>Разом</b>	<b>36</b>	<b>6</b>

### 5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи <i>Самостійно ознайомитися з частиною матеріалу та поглибити знання за темами</i>	Кількість Годин (денна форма навчання)	Кількість Годин (заочна форма навчання)
1.	Опрацювання теми «Предмет та етапи розвитку економічної теорії»	2	8
2.	Опрацювання теми «Економічні потреби суспільства»	4	8
3.	Опрацювання теми «Основи суспільного виробництва»	4	8
4.	Опрацювання теми «Власність у системі виробничих відносин»	4	8
5.	Опрацювання теми «Економічні системи: сутність, види, принципи формування»	4	8
6.	Опрацювання теми «Ринок як форма організації суспільного виробництва»	4	8
7.	Опрацювання теми «Товарне виробництво: форми, новітні тенденції»	4	8
8.	Опрацювання теми «Сутність, властивості та функції грошей»	4	8

9.	Опрацювання теми «Сутність підприємництва та його роль в економіці»	4	8
10.	Опрацювання теми «Трудові відносини в підприємстві»	2	6
11.	Опрацювання теми «Ринкова інфраструктура: біржі, банки, страхові компанії Трудові відносини в підприємстві»	4	8
12.	Опрацювання теми «Соціальні проблеми ринкової економіки та соціальна політика держави»	2	8
13.	Опрацювання теми «Суспільний продукт і його форми. Розвиток національної економіки. ВВП країни»	4	6
14.	Опрацювання теми «Глобальні проблеми людства та їхній вплив на розвиток національної економіки»	2	6
	<b>Разом</b>	<b>48</b>	<b>106</b>

## 6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

## 7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні,
- репродуктивні,
- проблемного викладу,
- частково-пошукові,
- дослідницькі методи

Лекції на час обмежень, спричинених воєнним станом, проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформи Zoom), студентам надаються питання для самоперевірки та самоконтролю. Практичні заняття проходяться в дистанційній формі. Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365. Консультації індивідуальні та групові відбуваються дистанційно (з використанням месенджерів Viber, Telegram, електронної пошти тощо).

## 8. Методи контролю

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);
- Обговорення та дискусія,
- Перевірка практичних робіт;
- Поточний та підсумковий письмовий контроль.

Платформи для контролю – Zoom, Moodle.

## 9. Критерії нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання												Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота	Сума	
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т			Контрольна робота, передбачена навчальним планом
1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14		

6	6	6	6	6	3	6	3	2	2	4		10		60	40		100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	----	--	----	----	--	-----

T1, T2 ... - теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

ПР № 1 - 14: від 0 до 3 балів – 0 балів – робота не виконана, 1 бал – виконана частково, у тезовій формі, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові, 2 бали – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні 3 бали – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

ПР № 15-18: від 0 до 2 балів – 0 балів – робота не виконана, 1 бал – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, або завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання поверхові; 2 бали – робота повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

Проміжний і підсумковий контроль (10+40 балів) складаються з системи завдань різного типу і рівня складності (від простих тестових до вислову власної точки зору з обґрунтуванням). Детальна розбаловка підсумкового контролю представлена на самій роботі біля кожного завдання.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (літні школи, онлайн-курси, тренінги обсягом не менше 3 кредитів з указаними результатами навчання, які є тотожними до указаних у робочій програмі дисципліни), проводиться до початку 8 семестру за заявою здобувача відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Під час вивчення дисципліни за результатами підготовки публікацій або доповіді на регіональних / всеукраїнських / міжнародних конференціях за тематикою відповідно до тем дисципліни за наявності підтверджувального сертифікату із зазначеними компетентностями, які є тотожними до вказаних у робочій програмі, здобувач може отримати 10 балів додатково до загальної суми поточних балів (сертифікат, підтвердження ролі доповідача надаються викладачу шляхом прикріплення відповідних документів у розділі «Неформальна освіта» на сторінці курсу на платформі Moodle) або за умови співпадіння з певними видами робіт, здобувач вищої освіти отримує бали відповідно до даної робочої програми навчальної дисципліни та звільняється від поточного контролю за ними.

### Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно

70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

## 0. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Базова література

1. Банківська система: підручник / М. Крупка, Є. Андрущак та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
2. Економічна теорія: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, Л.М. Касьяненко, І.А. Максименко, М.М. Теліщук [та 8 інших]; Університет державної фіскальної служби України. - Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2019. - 477 сторінок: рисунки, таблиці, схеми.
3. Економічна теорія: підручник / В.Г. Чепінога; Міністерство освіти і науки України. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. - 653 сторінки : схеми, таблиці.
4. Геращенко, Олексій Леонідович. Економіка ХХІ: країни, підприємства, людини /Олексій Геращенко. - Київ : Довженко букс, 2016. - 303 с.
6. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З. М. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 416 с.
5. Національна економіка : підручник / Б. Ф. Заблоцький. 2-ге видання, стереотипне. Львів: «Новий Світ-2000», 2025. 582 с.
6. Національна економіка : підручник для здобувачів ступеня бакалавра / С. О. Тульчинська, О. О. Кожемяченко, 6 Н. Л. Кузьмінська, М. В. Шашина ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 359 с.
7. Фінансова грамотність: підручник /авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Київ, 2014. 316 с.
8. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. / Політило М. П., Хома І. Б., Чубка О. М., Ярошевич Н. Б., Якимів А. І. Львів : Новий світ 2000. 2022. 236 с.

### Допоміжна література

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів : Апріорі, 2020. 123 с.
2. Корогодова, О. О. Навчальний посібник з дисципліни «Основи економічної теорії: самостійна робота» [Електронний ресурс] / Корогодова О. О., Тимошенко Н. Ю., Іванова Т. В. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані. – Київ: - КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 181 с. – <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/39766>
3. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів соціально-гуманітарних галузей знань денної та заочної форм дистанційного навчання [Електронний ресурс] / НТУУ «КПІ»; уклад. О. І. Андрусь, М. О. Зеленська, О. О. Корогодова. Електронні текстові дані. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 51 с. Доступ: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/10663>
4. Фінансова безпека держави: навч. посіб. / Ситник Н. С., Гукалюк А. В., Стасишин А. В., Слобода Л.Я. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2024. 680 с.

### 11. Інформаційні ресурси:

1. Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://bank.gov.ua/>